

- Ионин Л. Социология культуры: путь в новое тысячелетие. Москва : Логос, 2000. 431 с.
Ковалев В. А. Многообразие стилей в советской литературе. Москва ; Ленинград, 1965. 140 с.
Соколов А. Н. Теория стиля. Москва : Искусство, 1968. 224 с.
Тимофеев Л. И. Основы теории литературы. 3-е изд. Москва : Просвещение, 1966. 320 с.
Шульга Н. А. Новейшие тенденции в развитии современных стилей жизни. 2011. URL: <https://lib.sale/politicheskaya-filosofiya-knigi/noveyshie-tendentsii-razvitii-sovremennyih-59700.html>

REFERENCES

- Anufrieva, R. A., Golovakha, E. I., & Donchenko, E. A. (1982). *Stil' zhizni lichnosti. Teoreticheskie i metodologicheskie problem [Personality lifestyle. Theoretical and methodological problems]*. Kiev: Nauk. dumka [in Russian].
Boichuk, Yu. D. (2017). Suchasni pidkhody do rozuminnia sutnosti zdorov'ia liudyny ta sumizhnykh z nym poniat [Modern approaches to understanding the essence of human health and related concepts]. In Yu. D. Boichuk (Ed). *Zahalna teoriia zdorov'ia ta zdorov'iazberzhenia [General Theory of Health and Health Conservation]* (pp. 5-16). Kharkiv: Vyd. Rozhko S. H. Retrieved from http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Kaf_zdor_ta_korr_os/Zagalna_teorija_zdorovia_i_zdorviazberzhenija.pdf [in Ukrainian].
Ionin, L. (2000). *Sotsiologiya kul'tury: put' v novoe tysyacheletie*. Moskva: Logos [in Russian].
Kovalev, V. A. (1965). *Mnogoobrazie stilei v sovetskoi literature [The variety of styles in Soviet literature]*. Moskva; Leningrad [in Russian].
Shul'ga, N. A. (2011). *Noveishie tendentsii v razvitii sovremennykh stilei zhizni [The latest trends in the development of modern lifestyles]*. Retrieved from <https://lib.sale/politicheskaya-filosofiya-knigi/noveyshie-tendentsii-razvitii-sovremennyih-59700.html> [in Russian].
Sokolov, A. N. (1968). *Teoriya stilya*. Moskva: Iskustvo [in Russian].
Timofeev, L. I. (1966). *Osnovy teorii literatury [Fundamentals of Literature Theory]*. Moskva: Prosveshchenie [in Russian].
Vel'flin, G. (1930). *Osnovnye ponyatiya istorii iskusstva*. Moskva [in Russian].
Vilenskii, M. Ya., & Avchinnikova, S. O. (2004). Metodologicheskii analiz obshchego i osobennogo v ponyatiyakh «zdorovyi obrazzhizni» i «zdorovyi stil' zhizni» [Methodological analysis of the general and the special in the concepts of "healthy way of life" and "healthy lifestyle"]. *Theory and Practice of Physical Culture*, 11, 2-7 [in Russian].

PARFINENKO TETIANA

Place of work: V. N. Karazin Kharkiv National University

Country: Ukraine

Email: t.parfunenko@karazin.ua

BASIC APPROACHES TO DETERMINING HEALTHY LIFESTYLE INDICATORS

The article is devoted to the study of the main approaches to determining healthy lifestyle indicators of an individual. The study identified the relationship between a style and healthy lifestyle and highlighted their common characteristics. From the perspective of the philosophical approach, it has been found out that a healthy lifestyle is a specific formation that arises on the basis of the interaction between the essential forces of the person, stylistic patterns and the product of the creativity of the individual, that is, their health. The publication noted the existence of a large number of interpretations of the essence of the concept of "health". This made it possible to analyze and group them according to the principle of the most general characteristics of the specified category. The differences between a "healthy lifestyle" and "healthy way of life" have been clarified. The main positions and key aspects of the theories of A. Adler, G. Allport, M. Weber and other scientists, who studied the concepts of "style" and "lifestyle" have been considered. In the context of these developments, modern approaches to understanding healthy lifestyle as a scientific category have been specified.

In the course of the research various approaches to establishment of a "healthy lifestyle" category have been analyzed. As a result, it was assumed that it falls within the definition of a norm as an ideal rather than a norm as a pattern of behavior. Thus, a healthy lifestyle can, indeed, be considered an ideal form of behavior that the individual strives for, not the role model, which is only an example to follow.

The paper formulates the basic approaches and indicators of a healthy lifestyle, which can be attributed: content-targeted, motivational-value, individually-oriented and socially-demonstrative. The approaches to the definition of key indicators of a healthy lifestyle suggest that a healthy lifestyle is a person's life strategy, reflected in everyday practices aimed at maintaining and promoting health and helping to maintain a high level of reflection in the long term.

Keywords: health; individual; style; healthy lifestyle; choice; individuality; indicators.

Одержано 02.09.2019

УДК 373.2.015.31:17

DOI: <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2019.74.196633>

ОКСАНА СТАНІЧЕНКО

ORCID: 0000-0002-4816-6718

(Полтава)

Place of study: Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

Country: Ukraine

Email: ksuskaa1982@gmail.com

ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З РОДИНАМИ У ВИХОВАННІ ЧУЙНОСТІ

У статті наголошується на необхідності виховання чуйності у дітей дошкільного віку, як базової якості особистості, яка виявляється в турботі про потреби, запити й бажання оточуючих, уважності до їхніх інтересів, проблем, співчуття до навколишніх, готовності прийти на допомогу.

Увага звернена на важливості партнерської взаємодії батьків і вихователів у ЗДО у вихованні моральних якостей дітей. Схарактеризовано ефективні форми співробітництва педагогічного колективу ЗДО і членів родин (колективні, індивідуальні та наочно-інформаційні), які застосовуються в освітньому процесі з метою виховання чуйності у дітей.

Ключові слова: дитина; заклад дошкільної освіти; взаємодія; співпраця; батьки; форми роботи; чуйність.

Постановка проблеми в загальному вигляді. В умовах значного зниження духовного рівня суспільства, деформації багатьох моральних цінностей, взаємного відчуження між багатьма людьми проблема морального виховання дітей і молоді набуває особливої ваги. Шлях до духовного оздоровлення полягає у підвищенні культурного рівня, відродженні духовних цінностей, демократизації й оновленні системи освіти, де пріоритетним стають гуманістичні тенденції, моральне виховання дітей і юнацтва, саморозкриття, творче самовираження особистості. У цих умовах дуже важливо виховувати підростаюче покоління саме морально стійким, здатним проявляти позитивні риси свого характеру.

Погоджуємося з думкою Л. Лохвицької, що період дошкільного дитинства – це сенситивний період для оволодіння морально-етичними нормами, де виховання морально-духовних цінностей виступає у якості базових у вихованні особистості та має визначальний вплив на життя в дорослому віці. Моральне становлення особистості є пріоритетним завданням оновлення вітчизняної системи освіти, оскільки олюдненню життя суспільства сприятиме виховання у малюків чуйності, милосердя. Чуйність – одна з моральних категорій, яка, з однієї сторони, формується суспільством, а з іншої залежить від спрямувань, цінностей, потреб, поглядів, життєвих принципів самої людини, і є її особистісним надбанням, що визначає поведінку. Саме ця риса, якщо вона притаманна більшості населення, допомагає тонко відчувати емоційний і душевний стан іншого, стимулює до співчуття і допомоги.

У чинних програмах розвитку дітей дошкільного віку немає чіткого спрямування на виховання чуйності, а ми вважаємо, що це одна із пріоритетних якостей особистості, якщо ми хочемо жити в гуманному суспільстві. Саме цим і викликана актуальність нашого дослідження.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Плідну наукову роботу з розв'язання проблем морального виховання дітей дошкільного віку проводили педагоги Л. Артемова, Т. Маркова, В. Нечаєва, Т. Поніманська, В. Сухомлинський та ін. Психологічні основи морального розвитку дошкільників досліджували провідні вчені сучасності І. Бех, О. Кононко, Г. Костюк, В. Котирло, С. Ладивір та ін. Учені І. Бабій, Ю. Гуменюк, О. Кисельова, М. Стельмахович та Є. Сявакко обґрунтували необхідність використання досвіду українського народу з метою морального виховання дітей дошкільного віку, вказали на ефективні засоби. Специфіку духовно-морального виховання малюків на сучасному етапі вивчають науковці Н. Гавриш, О. Каплуновська, І. Коган, О. Кошелівська, Л. Лохвицька, Н. Химич та ін. Проаналізовані погляди дослідників щодо морального виховання дошкільників підтверджують необхідність пошуку нових підходів до його організації в умовах докорінної розбудови української держави.

Учені А. Богуш, Р. Буре, О. Запорожець, О. Усова, Л. Врочинська стверджують, що родина і заклад дошкільної освіти не замінюють один одного, вони взаємодіють з метою повноцінного розвитку дошкільників. Науковці Т. Алексєнко, В. Безлюдна, Л. Божович, В. Постовий наголошують, що педагогічний колектив повинен створити відповідні умови для співпраці сім'ї і ЗДО для успішного формування моральних якостей малюків.

Утім, незважаючи на значну кількість наукових досліджень вітчизняних учених щодо зазначених питань, проблема здійснення морального виховання, формування моральної культури дітей залишається актуальною, і, перш за все, через недостатню розробленість проблеми виховання чуйності у дошкільників як базової якості особистості, налагодження тісного взаємозв'язку між родинами вихованців і педагогічними колективами ЗДО у реалізації виховних цілей.

Мета статті – обґрунтувати необхідність співробітництва сім'ї та закладу дошкільної освіти у вихованні чуйності у дітей дошкільного віку, визначити ефективні форми і методи партнерської взаємодії.

Виклад основного матеріалу дослідження. За даними наукових досліджень партнерською взаємодією можна вважати особливу форму зв'язку між учасниками освітньо-виховного процесу, в ході і результаті якого відбувається взаємне збагачення інтелектуальної, емоційної, діяльнісної сфер учасників цього процесу, що має соціально значущий характер (Ковшар, 2015).

Партнерська взаємодія будується на трьох компонентах: взаємовідносини адміністрації і педагогічних працівників закладу дошкільної освіти, членів родин і самих дітей. І всі ці три компоненти не можуть розглядатися відокремлено під час виховання почуття чуйності, вони є взаємопов'язаними для досягнення певної мети, виховуючи дітей з стійкими моральними якостями.

Невипадково на необхідність тісного взаємозв'язку закладу освіти і родини вказував відомий український педагог В. Сухомлинський, який стверджував: «Сім'я – це те первісне середовище, де людина повинна вчитися творити добро. Сім'я щодня, щогодини доторкається до духовного життя дитини. ... Дитячий садок і школа не можуть обійтися без сім'ї» (Сухомлинський, 1976, с. 536).

Сьогодні все більшого поширення набуває співпраця ЗДО з сім'єю. Це не лише контакт вихователь – батьки, це і тісний взаємозв'язок з практичним психологом, методистом та іншими фахівцями закладу. Звісно ЗДО таку роботу проводить планомірно. Співпрацюючи з сім'ями завдання педагогів полягає у тому, щоб допомогти батькам зрозуміти і сприйняти ідеї та орієнтири щодо формування моральності у дошкільнят. Працюючи за такою схемою ми повинні розуміти, що дитина це особистість зі своїми правами і обов'язками. Тобто вона є рівноправним учасником освітнього процесу.

Єдність у вихованні дітей забезпечує вироблення правильної поведінки, прискорює процес засвоєння знань, умінь і навичок та сприяє зростанню авторитету дорослих – батьків і вихователів в очах дитини. Основою такої єдності є педагогічні знання батьків, їх обізнаність про роботу дошкільних установ (Лохвицька, 2014, с. 14).

Сучасні педагоги почали роботу з виховання базових якостей особистості, змінився навіть погляд на те, які моральні якості ми можемо вважати базовими. Якщо раніше це були працелюбність, то нині це інші категорії – допитливість, розсудливість, відповідальність, самостійність, шанобливість, креативність та інші. Але сьогодні вважаємо найменш розвинутою таку моральну якість як чуйність, тому їй приділяємо належну увагу.

Чуйність – моральна якість, що визначає суспільну спрямованість особистості та виявляється в турботі про потреби, запити й бажання оточуючих, уважності до їхніх інтересів, проблем; співчуття до навколишніх, готовності прийти на допомогу (Брежнєва, 2015, с. 70).

Вихованню чуйності сприяє гармонійна взаємодія між всіма соціальними інститутами. До яких належить і сім'я, і заклади дошкільної освіти, і неформальні установи. Для того щоб досягти результатів у цій сфері потрібна підготовка. Зокрема, ЗДО має сформувати середовище, у якому будуть застосовані певні форми роботи, які будуть ефективними і допоможуть налагодити тісний контакт.

Як стверджує науковець Т. Довженко, що заклади дошкільної освіти повинні бути центром спільної виховної роботи. Це зумовлено низкою факторів:

- сьогодні, як правило, тільки дошкільний заклад забезпечує необхідний рівень розвитку дитини, який обумовлюється вимогами сучасності та прискоренням науково-технічного прогресу;
- заклади дошкільної освіти мають спеціально підготовлені кадри, більшість же батьків не мають належної педагогічної підготовки;
- значну частину свого часу діти проводять в ЗДО, його вплив позначається також на їх поведінці в сім'ї (Довженко, 2016, с. 127).

Взаємовплив цих двох середовищ в результаті дасть позитивний вплив на виховання особистості дошкільника. Для виховання чуйності у дітей вихователь ЗДО повинен спланувати роботу з сім'ями: вивчення складу сімей, їхнього мікроклімату, взаємовідносин, традицій, мрії та ін.

Т. Поніманська форми співробітництва з батьками диференціює на колективні, індивідуальні, наочно-інформаційні (Поніманська, 2015, с. 410). Застосування різних форм роботи з батьками у дошкільному закладі сприяє їх активному залученню до навчально-виховного процесу. На нашу думку, можна виділити найбільш ефективні форми співробітництва з батьками. Так, до колективних форм роботи ми відносимо батьківські збори, заняття-тренінги, зустрічі з батьками. Але ефективними вони будуть у тому випадку, коли заклад дошкільної освіти разом з батьками переслідуватимуть одну мету та творчо підходять до своєї співпраці.

Співпрацю педагогічного колективу і батьків ми назвемо спільне визначення мети діяльності, спільне планування роботи, розподіл функцій і засобів роботи, відповідно до можливостей та потреб кожного учасника навчально-виховного процесу, спільний контроль та оцінка результатів роботи, прогнозування нових цілей і завдань.

Оскільки ми визначили, що успіх у взаємодії ЗДО та батьків залежатиме і від творчого підходу, тому вважаємо, що в процесі виховання чуйності у дітей доцільно застосовувати нові форми роботи, основною метою яких буде обмін досвідом процесу виховання. До таких форм колективної роботи можна віднести усні журнали, педагогічні вітальні, круглі столи, батьківські конференції, семінари-практикуми, диспути, заняття-тренінги. Педагогам використовуючи такі форми роботи варто застосовувати сучасні інформаційні технології. Наприклад, проводячи заняття вихователь фіксуватиме навчально-виховний процес на відеокамеру, а зібрані матеріали потім використовуватиме з метою інформування, навчання, аналізу в процесі взаємодії з батьками.

Завдання закладу полягає не лише в інформуванні батьків, а й в активному залученні їх до співпраці, навчання батьків правильно організувати спілкування і спільну діяльність з дитиною. Активно вводять батьків у навчально-виховний процес допомагає взаєморозуміння. Батьки «живуть» життям дітей, їх цікавлять проблеми освітнього закладу. Тобто звична система ЗДО – дитина розширюється до ЗДО – дитина – сім'я. Всі учасники займають рівноправні позиції. Проблеми закладу дошкільної освіти стають і проблемами сім'ї.

Велику увагу потрібно приділяти й індивідуальній роботі з батьками. До індивідуальної роботи варто включити виготовлення для батьків пам'яток про виховання чуйності у дітей. Пропонуємо використання ширми-пересувки для батьків «Виховання чуйності у дошкільнят». Ми рекомендуємо в індивідуальній роботі з батьками створювати проекти. Для цього використаємо методику соціального та психологічного розвитку дитини «Ляльки з особистими історіями (ляльки-персони)». Ознайомлюємо батьків з лялькою-персоною.

«Ляльки-персони – це не іграшки для дітей, а інструмент для педагога і батьків. Для кожної ляльки створюють її особисту індивідуальність (ідентичність), закріплюють за нею певну історію життя, наділяють особистісними рисами, родиною і культурним походженням, уподобаннями, страхами та здібностями. Лялька «приходить» у гості до дітей (в групу), коли вони збираються в колі для спільної розмови, і педагог розповідає їм про щасливі й не дуже радісні історії, які з нею сталися. Ляльки-персони – це практична методика, яка сприяє психологічному розвитку малюків, виховує емпатію і допомагає організувати розмову серед дітей про складні питання розмаїття та інклюзії за такими ознаками, як:

- гендер;
- зовнішність (фізичні особливості, характеристики);
- расова, національна, етнічна приналежність;
- культура і віросповідання;
- етнічна / національна приналежність;
- інвалідність / особливі потреби;
- сексуальна орієнтація;
- стан здоров'я (Софій & Найди, 2017, с. 4).

Вихователь дає рекомендації як за допомогою ляльки виховувати чуйність у дитини. Діти і батьки разом беруть ляльку в гості додому. Вихователь батькам ставить завдання, розповідає дитині про конкретну проблему ляльки і запрошує її на вихідні до себе у гості. Після чого батьки разом з дитиною повинні виконати проект (це може бути слайд-шоу, міні-фільм, паперова газета чи будь якого іншого формату проект), де має бути зафіксовано, як ви піклувалися про ляльку, у якої є проблема. Метою цього проекту є розуміння дітьми, що в критичних ситуаціях завжди є вихід: сходити в кіно, поговорити, повеселитися, потанцювати, пограти у спільні ігри. Показати, що дозвілля допомагає подолати негаразди у житті людини. Доцільно організувати режим дня (лягали з лялькою в один час спати, разом прокидалися, співали коліскову).

Виконання цього проекту крім виховної мети для дітей та батьків, несе в собі інформацію для педагога. Лялька-персона допоможе показати дозвілля сім'ї, виявити співпадіння чи розбіжність у поглядах батьків і дітей на поводження у певній ситуації.

Найпоширенішими наочно-інформаційними формами роботи є виставки дитячих робіт, виставки книг на тематику виховання чуйності у дошкільнят, публікацій у періодичних виданнях. До сучасних форм співпраці з батьками можна віднести спілкування з батьками в соціальних мережах або у додатках-месенджерах для телефону, в яких можна надсилати новинки з тематики, яка допоможе у сімейному вихованні, у вихованні чуйності дошкільників.

Для досягнення ефективності взаємодії ЗДО та батьків у вихованні чуйності дошкільників допоможе раціональне поєднання різних форм роботи. У роботі з батьками потрібно уникати готових оцінних суджень про процес виховання, вихователь має допомагати їм у виробленні вміння особисто спостерігати за власною дитиною, відкривати в ній нові якості й риси.

Як ми вже зазначали ЗДО є центром спільної виховної роботи. Для налагодження якісного взаємозв'язку з батьками педагогічний склад ЗДО має бути висококваліфікованим. Для цього рекомендуємо проводити планові семінари, майстер-класи, відео-конференції, вебінари, тренінги.

Процес виховання чуйності довготривалий і до формування цієї моральної якості потрібно підходити різнопланово. Для якісного процесу потрібні фахівці з певними знаннями та вміннями. Для цього організовується вебінар або семінар з педагогами на тему «Використання ляльки-персона у вихованні чуйності у дошкільників». Наступним кроком є проведення майстер-класу з виготовлення ляльки-персона. Варто у процесі ознайомлення педагогів з цією темою провести тренінг з метою набуття навчального досвіду, для досягнення ефективного результату.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок. Важливою умовою успішного виховання чуйності у дітей є успішна взаємодія їхніх батьків та усіх дорослих членів сім'ї з педагогами закладу дошкільної освіти. На сьогоднішній день існує багато аспектів, пов'язаних з необхідністю вивчення виховання чуйності у дітей дошкільного віку. Спільна співпраця батьків та педагогів у будь-якому випадку матиме позитивний результат, особливо якщо вона буде цілісною системою. Сучасний освітній процес передбачає втілення нових підходів до взаємовідносин закладів дошкільної освіти та батьків. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні й апробації педагогічних умов виховання чуйності у дітей дошкільного віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія і практика / ред. С. О. Нікітчиної. Київ : Слово, 2014. 368 с.
- Довженко Т. О. Підготовка майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу до роботи з сім'єю. *Педагогіка та психологія*. 2016. № 52. С. 124-133.
- Ковшар О. В. Роль партнерської взаємодії дошкільної та початкової ланок освіти в організації передшкільної освіти. *Наукові записки (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя). Серія: Психолого педагогічні науки*. 2015. № 4. С. 57-64.
- Лохвицька Л. Моральне виховання: нові чи старі проблеми? *Дошкільне виховання*. 2014. №7. С. 12-16.
- Ляльки з особистими історіями (ляльки – персона): методика соціального та психологічного розвитку дитини / ред.: Софій Н. З., Найдю Ю. М. Київ, 2017. 52 с.
- Поніманська Т. Дошкільна педагогіка. Київ : Академвидав, 2015. 448с.
- Розумне виховання сучасних дошкільнят / ред. О. Брежнева. Київ : Слово, 2015. 176 с.
- Суходлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. Київ : Рад. шк., 1976. Т. 1. С. 24-537.

REFERENCES

- Brezhnieva, O. (2015). *Rozumne vykhovannia suchasnykh doshkilniat [Smart education of modern preschoolers]*. Kyiv: Slovo [in Ukrainian].
- Dovzhenko, T. O. (2016). *Pidhotovka maibutnoho vykhovatelya doshkilnoho navchalnoho zakladu do roboty z sim'ieiu [Preparation of preschool institution educator for the work with family]*. *Pedagogics and Psychology*, 52, 124-133 [in Ukrainian].
- Kovshar, O. V. (2015). *Rol partnerskoi vzaiemodii doshkilnoi ta pochatkovoї lanok osvity v orhanizatsii peredshkilnoi osvity [The role of partnership interaction between preschool and primary education units in the organization of pre-school education]*. *Research Notes. Series "Psychology and Pedagogy Research" (Nizhyn Mykola Gogol State University)*, 4, 57-64 [in Ukrainian].
- Lokhvytska, L. (2014). *Moralne vykhovannia: novi chy stari problemy? [Moral education: new or old problems?]*. *Doshkilne vykhovannia [Preschool Education Journal]*, 7, 12-16 [in Ukrainian].
- Nikitchyna, S. O. (Ed.). (2014). *Aktualni problemy doshkilnoi osvity: teoriia i praktyka [Actual problems of preschool education: theory and practice]*. Kyiv: Slovo [in Ukrainian].
- Ponimanska, T. (2015). *Doshkilna pedahohika [Preschool pedagogy]*. Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian].
- Sofii, N. Z., & Naidy, Yu. M. (Eds.). (2017). *Lialky z osobystyimi istoriiamy (lialky – persons): metodyka sotsialnoho ta psykhologichnoho rozvytku dytyny [Dolls with their personal stories (dolls-personalities): methodology of social and psychological development of the child]*. Kyiv [in Ukrainian].
- Sukhomlynskyi V. O. (1976). *Vybrani tvory [Selected Stories] (Vol. 1)*. Kyiv: Rad. shk. [in Ukrainian].

OKSANA STANICHENKO

Place of study: Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

Country: Ukraine

Email: ksuskaa1982@gmail.com

PARENTS AND PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION INTERACTION DURING THE EDUCATION PROCESS OF CHILDREN SENSITIVENESS

The present article emphasizes the question of the necessity of educational process of sensitiveness of preschool children as the basic ability of the personality. It turns out through needs, requests and wishes of others. Person is to be attentive to the interests, problems, compassion and be ready to help.

Special attention is paid to the interaction between parents and preschool education institutions while upbringing and educating children. Interactive forms of work with staff and parents are defined (group, individual and visual informative) which are used in the educational process for the sake of children's sensitiveness.

The article touches upon the issue that today the cooperation between family and preschool educational institutions should become closer. Parents' partnership has to exist not only with the tutor but with all pedagogical staff who takes part in the process of teaching and learning. The cooperation has to be realized constantly.

Teachers' aim is to help parents to teach children morality and responsiveness. The child is considered an equal participant of the educational process.

The process of educating children's responsiveness is in qualitative cooperation between all social institutions (family, preschool institutions, out-of-school establishments). For getting the results preschool educational institution has to create an atmosphere of a certain contact with the effective forms of work.

The author points out the most effective forms of interaction with parents. They are parent meetings, classes-trainings, meetings with parents, oral journals, pedagogical living rooms, round tables, parenting conferences, workshops, debates, classes-trainings. The effectiveness depends on the common aim of all participants and the creative cooperation.

The institution's goal is to attract parents to the interaction and teach them to organize their free time with children in a wright way. The author of the article draws reader's attention to the need of paying attention to the individual work with parents including usage of social and psychological methodology of child's development «Dolls with the personal stories (puppets-persons)».

The partnership interaction in the process of educating responsiveness is displayed with the help of visual-informational forms at the preschool educational institution. The effective interaction at the mentioned institutions is in the combination of different forms of work. The tutor has help parents to watch their child and open new qualities and characteristic.

Preschool educational institution is a guide in joint educational work. For this all staff has to be very qualified and increase its professionalism.

Keywords: *child, institution of preschool education; interaction; cooperation; parent; forms of work; sensitiveness.*

Одержано 03.09.2019

УДК373.5.035:172.12]:001.895

DOI: <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2019.74.196635>

ІЛЛЯ ВОЛИК

ORCID: 0000-0002-6337-593X

(Полтава)

Place of work: Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

Country: Ukraine

Email: illiavolyque@gmail.com

ЄВГЕНІЯ ДОРОШЕНКО

ORCID: 0000-0002-0429-0389

(Полтава)

Place of work: Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

Country: Ukraine

Email: doroshenko.evgenia@gmail.com

ВАЛЕНТИНА ЦИНА

ORCID: 0000-0002-3512-1641

(Полтава)

Place of work: Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

Country: Ukraine

Email: ajut1959@gmail.com

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

У статті розглядається актуальне для сучасної основної школи питання формування громадянської відповідальності учня засобами сучасних інноваційних педагогічних технологій. З метою обґрунтування системи інноваційних педагогічних технологій формування громадської відповідальності учнів основної школи використано комплекс методів дослідження: аналіз, класифікація, узагальнення теоретичних підходів до обґрунтування інноваційних педагогічних технологій формування громадянської відповідальності школярів;